

dr hab. inż. Piotr Kwiatkiewicz, prof. UAM
Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM
Zakład Studiów nad Bezpieczeństwem
Ul. Uniwersytetu Poznańskiego 5
61-614 Poznań

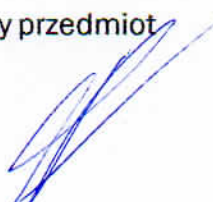
Poznań, dnia 5 maja 2025 r.

Recenzja dysertacji doktorskiej mgr Żanety Zając, pt. *Działania wybranych podmiotów systemu bezpieczeństwa narodowego w Polsce w przeciwdziałaniu skutkom pandemii Covid-19 w latach 2020-2022* – napisanej pod kierunkiem dr hab. Przemysław Wywiat, prof. UKEN na Uniwersytecie im. Komisji Edukacji Narodowej w Instytucie Bezpieczeństwa i Informatyki

Przedmiotem recenzji jest szczegółowa ocena, czy rozprawa spełnia warunki określone art.187 ust.1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Wynikającym z nadmienionego aktu prawnego wymogiem jest, by rozprawa doktorska przygotowana pod kierunkiem pod kierunkiem dr hab. Przemysław Wywiat, prof. UKEN na Uniwersytecie im. Komisji Edukacji Narodowej w Instytucie Bezpieczeństwa i Informatyki stanowiła oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazała ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, a także umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Niniejszą recenzję napisano, kładąc akcent na przytoczone wymogi.

Tytuł pracy

Tytuł dysertacji doktorskiej „Działania wybranych podmiotów systemu bezpieczeństwa narodowego w Polsce w przeciwdziałaniu skutkom pandemii Covid-19 w latach 2020–2022” jest precyzyjny, rzeczowy i dobrze odzwierciedla zasadniczy przedmiot

analizy. Został sformułowany zgodnie z wymogami akademickimi – wskazuje zarówno na aspekt podmiotowy, czyli konkretne instytucje wchodzące w skład systemu bezpieczeństwa narodowego, jak i aspekt przedmiotowy, obejmujący działania podejmowane w odpowiedzi na skutki pandemii. Umieszczenie ram chronologicznych w tytule dodatkowo porządkuje badania w kontekście dynamicznych procesów społecznych i instytucjonalnych, jakie zaszły w analizowanym okresie.

Wybór sformułowania „wybranych podmiotów systemu bezpieczeństwa narodowego” wprowadza pewien zakres niedookreślenia, który z jednej strony daje autorce uzasadnioną swobodę badawczą w zakresie selekcji instytucji objętych analizą, ale z drugiej może rodzić pytania o kryteria tego doboru. O ile wybiórczość jest dopuszczalna w ramach uzasadnionego ujęcia problemu badawczego, o tyle brak jasnego wskazania przyjętych zasad selekcji może prowadzić do wrażenia fragmentaryczności i ograniczać możliwość uogólnienia wyników. Użycie pojęcia „przeciwdziałanie skutkom pandemii” trafnie podkreśla operacyjny i praktyczny charakter podejmowanych działań, odwołując się do realnych zadań służb, inspekcji czy agencji w ramach zarządzania kryzysowego.

Temat pracy jest aktualny, społecznie istotny i dobrze osadzony w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie. Pandemia COVID-19 była zjawiskiem o charakterze transsektorowym, które zweryfikowało sprawność organizacyjną i decyzyjną państwa w warunkach długotrwałego kryzysu. Tym samym, refleksja nad skutecznością i koordynacją działań podmiotów bezpieczeństwa narodowego stanowi ważny wkład w debatę nad systemowym przygotowaniem państwa do reagowania na zagrożenia nienormatywne.

Rozważenia może wymagać doprecyzowanie formuły „działania w przeciwdziałaniu skutkom” – bardziej analitycznym podejściem byłoby wskazanie, czy chodziło o działania prewencyjne, ograniczające skutki, czy też reagowanie kryzysowe. Niemniej jednak, temat cechuje się znaczną nośnością poznawczą i aplikacyjną – może stanowić solidną podstawę nie tylko dla rozprawy doktorskiej, ale i dalszych analiz systemowych oraz politycznych aspektów funkcjonowania państwa w warunkach kryzysu sanitarnego.

Stan badań

Wykorzystana w dysertacji literatura wskazuje na szeroki zakres zaplecza teoretycznego z zakresu bezpieczeństwa narodowego, zarządzania kryzysowego oraz regulacji prawnych obowiązujących w czasie pandemii. Mgr Żaneta Zając umiejętnie sięga zarówno po opracowania naukowe, jak i po akty normatywne – w tym ustawy, rozporządzenia oraz dokumenty wykonawcze – co świadczy o dobrej orientacji w krajowym porządku prawnym oraz sprawności w doborze adekwatnych źródeł. W szczególności należy pozytywnie ocenić odniesienie się do specustaw covidowych oraz regulacji systemowych dotyczących funkcjonowania podmiotów wchodzących w skład systemu bezpieczeństwa narodowego. Dobór literatury i źródeł normatywnych pozwala uchwycić złożoność działań podejmowanych w odpowiedzi na zagrożenia pandemiczne, zarówno na poziomie formalno-prawnym, jak i operacyjnym.

Choć przegląd literatury uwzględnia istotne opracowania teoretyczne i analizy dotyczące bezpieczeństwa zdrowotnego oraz organizacyjnego w czasie kryzysów, uzupełnieniem tej warstwy mogłoby być szersze odniesienie do kontekstu międzynarodowego – w szczególności porównań do rozwiązań prawnych i instytucjonalnych przyjętych w innych państwach, zarówno członkowskich UE, jak i spoza wspólnoty. Tego rodzaju analogie mogłyby wzbogacić ujęcie porównawcze i ukazać specyfikę polskich rozwiązań na tle międzynarodowym. Mimo to należy podkreślić, że dysertacja w wyraźny sposób integruje wiedzę normatywną i instytucjonalną, co wzmacnia jej wartość analityczną i aplikacyjną.

Problematyka badawcza i metodologia

Struktura metodologiczna rozprawy została zakomunikowana w sposób czytelny, choć miejscami zbyt skrótowy. Autorka deklaruje zastosowanie zróżnicowanych metod badawczych, co należy uznać za mocną stronę pracy – szczególnie w kontekście interdyscyplinarnego charakteru analiz, obejmujących kwestie prawne, instytucjonalne,

społeczne i organizacyjne. W toku realizacji pracy doktorantka posłużyła się m.in. metodą analizy dokumentów prawnych i planistycznych, co pozwoliło na sformułowanie tła normatywnego podejmowanych działań. Równolegle wykorzystano metodę instytucjonalno-prawną, analizując kompetencje i aktywność kluczowych podmiotów w czasie pandemii. Oba podejścia zostały zastosowane poprawnie i stanowią fundament teoretyczny rozprawy.

Wartością dodaną jest także zastosowanie metody historycznej – rozpoznającej wzorce reakcji społecznych i instytucjonalnych podczas wcześniejszych pandemii – oraz metody porównawczej, zwłaszcza w odniesieniu do wywiadów eksperckich, które umożliwiły zestawienie perspektyw różnych grup zawodowych uczestniczących w systemie bezpieczeństwa narodowego.

Cennym uzupełnieniem warstwy empirycznej jest również wykorzystanie metody obserwacji uczestniczącej – autorka brała bezpośredni udział w pracy mobilnego punktu wymazowego, co nadaje analizie charakter „od wewnątrz” i pozwala na uchwycenie specyfiki codziennego funkcjonowania służb w sytuacji przeciążenia systemowego. Tego typu podejście, jakkolwiek rzadziej stosowane w naukach o bezpieczeństwie, z powodzeniem posłużyło zebraniu istotnych danych jakościowych.

W części badawczej wykorzystano również metodę sondażową (ankieta i wywiad). Szczegółowy kwestionariusz ankiety został skierowany do przedstawicieli kluczowych służb (m.in. Policji, PSP, Wojska Polskiego i ochrony zdrowia), a pozyskane w ten sposób dane uzupełniono o wywiady eksperckie, przeprowadzone z reprezentantami różnych instytucji sektora publicznego i nauki. Choć próbka wywiadów była ograniczona, co może nieco obniżać wartość uogólnień, sama koncepcja triangulacji metod (dokumenty, obserwacja, wywiady) buduje solidną podstawę weryfikacji hipotez.

Na etapie lektury pracy odczuwa się jednak niedosyt systematyzacji metodologicznej w jej początkowych partiach. Wstęp oraz rozdział pierwszy nie zawierają wyczerpującej prezentacji zastosowanego warsztatu badawczego – lista metod, ich funkcje oraz sposoby ich użycia pojawiają się dopiero fragmentarycznie w dalszych rozdziałach. W opinii recenzenta, struktura metodologiczna dysertacji powinna być sformułowana wcześniej i jednoznacznie – z jasnym przypisaniem poszczególnych metod do odpowiadających im celów i problemów badawczych.

Ponadto, choć autorka z powodzeniem sięga po interdyscyplinarne narzędzia analizy, brak odwołania do paradygmatów badawczych (np. systemowego, instytucjonalnego czy funkcjonalnego) oraz nieobecność próby operacjonalizacji głównych pojęć może nieco osłabiać przejrzystość zastosowanego podejścia analitycznego – zwłaszcza dla czytelnika zorientowanego metodologicznie.

Zważywszy jednak na złożoność tematu, trudne warunki zbierania danych w okresie pandemii oraz istotny komponent jakościowy zastosowanych narzędzi badawczych, przyjętą metodologię należy ocenić pozytywnie. Należy jedynie zarekomendować, że w przypadku publikacji pracy w formie książkowej celowe byłoby uzupełnienie struktury metodologicznej o klarowny rozdział zawierający spójny opis metod, technik, źródeł i operacjonalizacji pojęć – w celu wzmocnienia naukowej przejrzystości i powtarzalności badań.

Struktura i zawartość merytoryczna pracy:

Rozprawa doktorska liczy łącznie 424 strony, z czego część zasadnicza – pomijając spisy, aneksy, bibliografię oraz streszczenia – obejmuje około 375 stron tekstu głównego. Konstrukcja pracy odpowiada akademickim standardom, wykazując się formalną przejrzystością oraz funkcjonalnym układem treści. Składa się z wprowadzenia, sześciu obszernych rozdziałów oraz zakończenia, wzbogaconych o wykazy źródeł i materiałów pomocniczych.

Układ treści cechuje się logiczną progresją: od ustaleń o charakterze teoretyczno-definicyjnym, przez historyczne i systemowe konteksty bezpieczeństwa zdrowotnego, po analizy empiryczne oraz wnioski praktyczne. Każdy z rozdziałów podzielono na podrozdziały, w niektórych przypadkach z dalszym wyróżnieniem paragrafów. W strukturze tej zastosowano także podsumowania cząstkowe po każdym rozdziale, co pozytywnie wpływa na czytelność wyводу i pozwala na systematyczne domykanie kolejnych etapów analizy.

Pierwszy rozdział podejmuje krytyczną refleksję nad kondycją polskiego systemu bezpieczeństwa narodowego w kontekście pandemii COVID-19, wskazując na głębokie dysfunkcje instytucjonalne, komunikacyjne i ustrojowe. Autorka tekstu akcentuje, że władze publiczne – zarówno wykonawcze, jak i ustawodawcze – nie sprostały wyzwaniom wynikającym z pandemii, co doprowadziło do chaosu decyzyjnego, braku przejrzystości i

rozchwiania zaufania społecznego. Sprzeczne komunikaty przekazywane przez premiera, prezydenta oraz organy administracji rządowej skutkowały niepewnością co do realnego zakresu zagrożenia oraz obowiązujących obostrzeń, co znacząco obniżyło społeczną dyscyplinę pandemiczną.

Zasadniczym problemem pozostawała również jakość legislacji kryzysowej, która miała często charakter doraźny, niespójny i nieskuteczny. Równocześnie państwo wprowadzało rozwiązania zwiększające uprawnienia służb mundurowych i administracji kosztem praw obywatelskich, nie oferując przy tym efektywnych mechanizmów nadzoru demokratycznego. Instrumentalne wykorzystanie pandemii do centralizacji władzy, przy marginalizacji roli parlamentu i sądów, zostało uznane przez autora za jeden z przejawów erozji systemu demokratycznego.

Warto jednak zauważyć, że tekst chwilami traci klarowność wywodu naukowego na rzecz gęstego cytowania nazwisk różnych autorów – bez pogłębionego uzasadnienia ich obecności w analizie. Zabieg ten, choć potencjalnie mający na celu legitymizację tezy, wywołuje wrażenie „retorycznego paradowania autorytetami”, co osłabia spójność argumentacyjną. Styl ten może przywołać na myśl publicystyczną formułę ironicznego wyliczania („jak pisał Arystoteles, co potwierdził św. Tomasz”), a nie analityczną syntezę stanowisk. W tekście zabrakło również wyraźnego modelu teoretycznego lub ramy analitycznej, które pozwoliłyby uporządkować ocenę działań instytucji w świetle znanych koncepcji bezpieczeństwa państwa czy zarządzania kryzysowego.

Podsumowując, choć tekst stanowi istotny głos krytyczny wobec instytucjonalnej odpowiedzi Polski na pandemię COVID-19 i dobrze identyfikuje kluczowe zagrożenia dla demokracji w sytuacjach nadzwyczajnych, wymaga uporządkowania metodologicznego oraz większej dyscypliny akademickiej w doborze cytowań i argumentów.

Rozdział drugi przedstawia historyczną analizę epidemii i pandemii w XX i XXI wieku, ukazując ich wpływ na kształtowanie systemów zdrowia publicznego oraz polityki bezpieczeństwa państw. Mgr Żaneta Zając przywołuje przykłady pandemii grypy z lat 1918–1919, 1957–1958, 1968–1969 oraz grypy H1N1 z 2009 roku, wskazując na różnice w ich przebiegu, liczbie ofiar i reakcjach instytucjonalnych. Szczególne miejsce zajmuje pandemia COVID-19, która ukazała globalne zagrożenia wynikające z powiązań gospodarczych i mobilności ludności. W tekście podkreśla się także rolę czynników pozamedycznych – takich jak konflikty zbrojne, migracje, urbanizacja i zmiany klimatu – w eskalacji zagrożeń epidemicznych. Doktorantka omawia również ewolucję instrumentów zarządzania kryzysowego, od działań lokalnych po mechanizmy międzynarodowe, wskazując na rosnące

znaczenie WHO oraz koordynacji państw w ramach Unii Europejskiej. Analiza ukazuje, że mimo postępu technologicznego i medycznego, współczesne społeczeństwa wciąż pozostają podatne na skutki pandemii, szczególnie w kontekście dezinformacji, braku zaufania do instytucji i ograniczeń legislacyjnych. Podsumowując, autor podkreśla konieczność budowy odpornych systemów administracyjnych i zdrowotnych oraz integracji działań na poziomie lokalnym, krajowym i globalnym w celu przeciwdziałania przyszłym kryzysom epidemicznym.

Trzeci rozdział pracy poświęcony został analizie funkcjonowania administracji publicznej w Polsce w czasie pandemii COVID-19, ze szczególnym uwzględnieniem konsekwencji dla bezpieczeństwa narodowego. Wskazano, że pandemia ujawniła szereg systemowych niedociągnięć w organizacji i zdolnościach reagowania państwowych struktur administracyjnych, zarówno na szczeblu centralnym, jak i samorządowym. Autorka koncentruje się na przemianach organizacyjnych, jakie wymusił kryzys zdrowotny – w tym gwałtownej cyfryzacji usług, reorganizacji pracy urzędów, wdrażaniu procedur zdalnej obsługi obywateli i koordynacji między instytucjami. Podkreślono również rolę administracji publicznej w zarządzaniu takimi aspektami jak logistyka szczepień, dystrybucja sprzętu ochronnego, komunikacja kryzysowa czy egzekwowanie obostrzeń sanitarnych. Zwrócono uwagę, że przyspieszenie procesów cyfryzacyjnych, które mogłoby być postrzegane jako pozytywny impuls modernizacyjny, nierzadko obnażyło słabość struktur technicznych i kompetencyjnych w wielu jednostkach administracji – zwłaszcza na poziomie lokalnym.

W ujęciu doktorantki pandemia wpłynęła także na szersze pojmowanie bezpieczeństwa narodowego, w którym wyraźnie zaznaczyły się nowe wektory zagrożeń – biologiczne, systemowe i społeczno-instytucjonalne. Wskazano, że rozproszenie decyzyjności, niespójność legislacyjna oraz problemy z komunikacją między szczeblami władzy podważały efektywność podejmowanych działań. Pojawił się także deficyt zaufania społecznego wobec administracji, potęgowany przez nieczytelność przekazów, częste zmiany przepisów, a także wykluczenie części obywateli z dostępu do informacji i usług w związku z barierami cyfrowymi. Mgr Żaneta Zając zauważyła, że brak jednolitych protokołów zarządzania kryzysowego i niedostateczne przygotowanie służb publicznych na sytuacje nadzwyczajne wpłynęły negatywnie na sprawność działania całego aparatu państwowego.

Pomimo wielu trafnych spostrzeżeń, tekst ten nie jest pozbawiony istotnych ograniczeń. Przede wszystkim cechuje się nadmierną ogólnikowością – liczne tezy i obserwacje nie są wsparte konkretnymi przykładami ani odniesieniami do decyzji, działań czy rozwiązań instytucjonalnych, które mogłyby zilustrować postawione diagnozy. Autorka posługuje się sformułowaniami typu „administracja musiała się przystosować” lub „wystąpiły braki

kadrowe”, bez wskazania, które organy były szczególnie dotknięte i jakie skutki to przyniosło. Brakuje również szczegółowego rozróżnienia między poziomem administracji centralnej i samorządowej, choć ich zadania, zasoby i zakres odpowiedzialności w czasie pandemii były zgoła odmienne – a niekiedy nawet sprzeczne. Takie uproszczenie utrudnia zrozumienie rzeczywistego rozkładu kompetencji i problemów.

Warto zauważyć, że tekst niemal całkowicie pomija analityczne osadzenie omawianych zjawisk w ramach teoretycznych – nie odwołuje się do modeli zarządzania kryzysowego, teorii sieci decyzyjnych czy nowoczesnych koncepcji resilience (odporności instytucjonalnej). Brakuje także zastosowania narzędzi z zakresu nauk o administracji, co powoduje, że ujęcie pozostaje opisowe, a nie analityczne. Tekst koncentruje się niemal wyłącznie na słabościach i zaniedbaniach, marginalizując udane działania administracji – jak chociażby sprawne uruchomienie systemu rejestracji szczepień, organizację punktów masowych szczepień czy przekształcenie szkół i hal sportowych w tymczasowe centra pomocy. Zabrakło wyważenia perspektywy krytycznej oceną osiągnięć, które – mimo trudnych warunków – również miały miejsce.

Aspekt bezpieczeństwa narodowego został zarysowany dość powierzchownie. Choć trafnie zauważono zmianę paradygmatu zagrożeń, nie podjęto próby systemowego ujęcia wpływu pandemii na zdolność państwa do reagowania na zagrożenia hybrydowe, funkcjonowanie infrastruktury krytycznej czy mechanizmy zapewniania ciągłości władzy. Nie rozwinięto także wątku dezinformacji pandemicznej jako instrumentu potencjalnie zagrażającego stabilności społecznej i politycznej. Ujęcie relacji między administracją publiczną a bezpieczeństwem państwa wymagałoby głębszej refleksji, wspartej analizą konkretnych przypadków, aktów prawnych oraz reakcji służb.

Rozdział czwarty stanowi szczegółową rekonstrukcję działań podjętych przez polskie władze w odpowiedzi na pandemię Covid-19, koncentrując się na organizacji systemu ochrony zdrowia, wdrażaniu rozwiązań instytucjonalnych i strategii walki z wirusem. Autor ukazuje wielowymiarowy charakter kryzysu – od chaosu informacyjnego i początkowego braku koordynacji, przez rozwój struktur testowania i hospitalizacji, aż po kolejne wersje narodowej strategii epidemicznej. Przedstawione zostały działania rządu i administracji, takie jak tworzenie szpitali jednoimiennych i tymczasowych, rozwój izolatoriów, punkty wymazowe, uruchomienie aplikacji GISCovid-19, a także inicjatywy społeczne i technologiczne. Szczególną uwagę poświęcono także organizacji awaryjnych dostaw tlenu medycznego.

Rozdział ukazuje wzrost wydolności systemu diagnostycznego, rozszerzanie infrastruktury medycznej oraz próby adaptacji państwa do zmieniającej się sytuacji

epidemicznej. Autor rzetelnie dokumentuje przebieg kolejnych fal pandemii i towarzyszące im decyzje, wskazując zarówno skuteczne rozwiązania, jak i źródła napięć, opóźnień i nieefektywności. Wartością dodaną tekstu jest także uwzględnienie społecznego kontekstu – zmieniających się postaw obywateli: od mobilizacji i podporządkowania, przez rosnącą nieufność, aż po pandemiczne znużenie i wycofanie działań w obliczu wojny w Ukrainie.

Mimo wielu zalet, rozdział nie jest wolny od mankamentów. Krytyczna analiza skuteczności podejmowanych działań pozostaje fragmentaryczna – choć autor sygnalizuje problemy takie jak niedostosowanie izolatoriów, nieprzygotowanie do fali jesiennej 2020 r. czy nieefektywne wykorzystanie zasobów, brakuje szerszego odniesienia do poniesionych kosztów społeczno-ekonomicznych i osiągniętych rezultatów. Stosunkowo słabo wyeksponowany jest też wymiar polityczny i komunikacyjny decyzji rządu – zmienność komunikatów, brak spójności w egzekwowaniu obostrzeń czy uprzywilejowanie niektórych grup pozostają jedynie zasygnalizowane. Również kontekst międzynarodowy traktowany jest marginalnie – ogranicza się do kilku przykładów, bez pogłębionego porównania z innymi modelami zarządzania kryzysem w UE.

Część poświęcona „bankom tlenu” i infrastrukturze dostaw gazów medycznych, choć interesująca, jest słabiej wkomponowana w główną narrację rozdziału i wymaga lepszego uzasadnienia jej znaczenia z punktu widzenia systemowego. Z kolei przewaga relacji nad analizą skutkuje pewnym ryzykiem niezamierzonej apologii – autorka skupiła się na opisie działań, lecz rzadziej konfrontuje je z niezależnymi źródłami, takimi jak dane GUS, raporty NIK czy oceny ekspertów.

Podsumowując, rozdział czwarty jest solidną i udokumentowaną próbą opisu instytucjonalnej odpowiedzi państwa na pandemię, dobrze osadzoną w realiach kryzysowego zarządzania. Wymaga jednak wzmocnienia komponentu analitycznego i porównawczego, aby stanowić pełnoprawny wkład w debatę naukową nad jakością i skutecznością administracji publicznej w warunkach kryzysu zdrowotnego i społecznego.

Rozdział piąty pracy stanowi obszerną i szczegółową analizę funkcjonowania wybranych podmiotów systemu bezpieczeństwa narodowego w Polsce w okresie pandemii Covid-19. W sposób przekrojowy ukazano działania służb mundurowych (Policji, PSP, WOT, SG), inspekcji (Państwowa Inspekcja Sanitarna) oraz instytucji wsparcia naukowego (NIZP–PZH), ze szczególnym uwzględnieniem ich zaangażowania w przeciwdziałanie skutkom zagrożenia sanitarno-epidemiologicznego. Autorka trafnie eksponuje nie tylko realizowane zadania, ale również ograniczenia, z którymi mierzyły się te podmioty w warunkach kryzysowych.

Na szczególne uznanie zasługuje kompleksowość ujęcia tematu oraz wyraźne oddzielenie kompetencji i ról poszczególnych formacji. Autorka pokazuje, że wbrew formalnemu przypisaniu do różnych segmentów administracji publicznej, omawiane instytucje działały w warunkach silnej współzależności i wymagały wzajemnej koordynacji. Praca w tej części ma istotną wartość poznawczą, wskazując, że skuteczność systemu bezpieczeństwa narodowego w sytuacji zagrożenia nie zależy wyłącznie od wiodących aktorów, ale również od tzw. „podmiotów pomocniczych”, zwykle pozostających w tle. Cennym elementem jest także zarysowanie problemów, takich jak niedobory kadrowe, opóźnienia cyfryzacyjne, braki sprzętowe czy trudności w zarządzaniu informacją – czynniki, które istotnie wpłynęły na sprawność operacyjną instytucji.

Warto jednak zwrócić uwagę na pewne słabości redakcyjne tej części rozprawy. W niektórych miejscach nadmiar szczegółów operacyjnych osłabia przejrzystość narracji, a sposób prezentacji materiału bywa bardziej deskryptywny niż analityczny. Uwagę zwraca również ograniczona liczba odniesień do teorii zarządzania kryzysowego oraz brak szerszej refleksji porównawczej – np. z działaniami podobnych instytucji w innych państwach Unii Europejskiej. Autorka mogłaby także szerzej odnieść się do konsekwencji analizowanych działań dla reformy systemu bezpieczeństwa narodowego w Polsce.

Podsumowując, rozdział piąty stanowi mocną stronę dysertacji, dobrze udokumentowaną empirycznie i trafnie skonstruowaną pod względem strukturalnym. Ukazuje autorkę jako badaczkę wrażliwą na złożoność procesów zachodzących w administracji publicznej podczas sytuacji kryzysowej. Jego wartość byłaby jednak jeszcze większa, gdyby towarzyszyła mu głębsza analiza systemowa oraz osadzenie w szerszym kontekście porównawczym i teoretycznym.

Rozdział piąty przedstawia wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród funkcjonariuszy i pracowników wybranych instytucji zaangażowanych w system bezpieczeństwa narodowego w Polsce w czasie pandemii Covid-19. Głównym celem badania było poznanie ocen działań podejmowanych przez poszczególne służby, a także identyfikacja problemów organizacyjnych, kadrowych i logistycznych, które wystąpiły w trakcie kryzysu sanitarnego. Respondenci reprezentowali m.in. Policję, Państwową Straż Pożarną (PSP), Wojska Obrony Terytorialnej (WOT), Państwową Inspekcję Sanitarną (PIS), Straż Graniczną oraz Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH-PIB.

Analiza wyników wykazała znaczące zróżnicowanie ocen w zależności od rodzaju służby i szczebla administracyjnego. Policja oraz PSP zostały ocenione relatywnie pozytywnie pod względem skuteczności działań i stopnia przygotowania do sytuacji kryzysowej. Najwięcej

krytycznych opinii dotyczyło PIS, wskazując na chaos decyzyjny, braki kadrowe oraz niedostosowanie procedur do dynamicznie zmieniającej się sytuacji epidemicznej. Respondenci z WOT podkreślali wysoką elastyczność działania tej formacji, ale także problemy z koordynacją międzyresortową. Zwrócono uwagę na niedostateczny przepływ informacji, brak jednolitego systemu zarządzania kryzysowego oraz przeciążenie obowiązkami pracowników ochrony zdrowia publicznego.

Wyniki badań posłużyły do sformułowania rekomendacji mających na celu usprawnienie działania instytucji bezpieczeństwa narodowego w warunkach zagrożeń o charakterze zdrowotnym. Zaproponowano potrzebę lepszego przygotowania organizacyjnego, opracowania spójnych procedur reagowania kryzysowego oraz zintensyfikowania współpracy pomiędzy służbami w warunkach pandemii.

Zakończenie rozprawy doktorskiej stanowi spójną i logicznie ułożoną syntezę przeprowadzonych badań oraz refleksji nad funkcjonowaniem systemu bezpieczeństwa narodowego w Polsce w czasie pandemii Covid-19. Autor w przejrzysty sposób przywołuje główny cel pracy, jakim była ocena efektywności działań podmiotów zaangażowanych w reagowanie na zagrożenie sanitarno-epidemiologiczne, oraz zestawia go z pięcioma celami szczegółowymi, których realizacja została starannie omówiona. Na podstawie badań empirycznych i przeglądu literatury dokonano weryfikacji postawionych hipotez, przy czym większość z nich została potwierdzona. Szczególnie wyraźnie podkreślono brak gotowości państwa do reagowania na epidemię na taką skalę, co przełożyło się na niską efektywność działań, opóźnione decyzje i improwizację w zarządzaniu kryzysowym. Również system ochrony zdrowia został oceniony jako niewydolny, co skutkowało znacznym obciążeniem medyków, ich narażeniem na niebezpieczeństwo oraz brakiem odpowiednich procedur i zasobów. Trafnie zarysowano również problemy grup dyspozycyjnych, takich jak Policja, PSP, WOT czy PIS, wskazując na ich przeciążenie, niedostateczne przeszkolenie oraz konieczność szybkiej adaptacji do zmiennych warunków. Na uznanie zasługuje fakt, że mimo tych ograniczeń podmioty te wykazały się zaangażowaniem i elastycznością.

Zakończenie pracy nie ogranicza się do podsumowania wyników, lecz zawiera również wartościowe wnioski i rekomendacje praktyczne. Postulaty te – dotyczące m.in. konieczności prowadzenia wspólnych ćwiczeń, zapewnienia wysokiej jakości środków ochrony osobistej, zwiększenia roli epidemiologii w systemie opieki zdrowotnej, monitoringu zagrożeń czy zwalczania dezinformacji – mają charakter realistyczny i możliwy do wdrożenia. Autor wskazuje również na potrzebę dalszych badań porównawczych obejmujących doświadczenia

innych państw, co może przyczynić się do poprawy krajowych rozwiązań systemowych. Całość cechuje się wysoką wartością poznawczą i aplikacyjną. Styl wypowiedzi pozostaje naukowy i komunikatywny, choć momentami tekst jest nieco rozwlekły i mógłby zostać nieznacznie skrócony dla zwiększenia przejrzystości. Zakończenie spełnia wszystkie wymogi formalne i merytoryczne, stanowiąc mocny punkt całej rozprawy, a przy tym otwierając pole do dalszej refleksji i pogłębiania badań nad bezpieczeństwem państwa w obliczu zagrożeń niemilitarnych.

Całościowo struktura rozprawy wykazuje wysoki poziom organizacyjny. Zróżnicowanie tematyczne poszczególnych rozdziałów oraz konsekwentne stosowanie podsumowań cząstkowych zwiększają przystępność lektury i ułatwiają śledzenie toku rozumowania autorki. Warto odnotować, że rozpiętość analiz – od legislacji, przez praktyki instytucjonalne, po reakcje społeczne – sprawia, że praca ma nie tylko poznawczy, ale i interdyscyplinarny charakter, wpisując się tym samym w aktualne potrzeby badawcze dyscypliny nauk o bezpieczeństwie.

Język pracy

Język używany przez doktorantkę w pracy ma charakter naukowy i wolny jest od publicystycznych sformułowań, co sprzyja przejrzystości wyводу i podkreśla jego profesjonalny charakter. W przeważającej części dominuje precyzyjna terminologia, zaczerpnięta z obszaru prawa, administracji publicznej i nauk o bezpieczeństwie. Styl narracji charakteryzuje się zwięzłością oraz spójnością, a konstrukcja argumentacji została poprowadzona w sposób logiczny i komunikatywny. Na uwagę zasługuje również interdyscyplinarność ujęcia – autorka umiejętnie łączy wątki z zakresu nauk o bezpieczeństwie, prawa, administracji oraz polityki publicznej, co świadczy o wysokim poziomie dojrzałości metodologicznej oraz kompetencji analitycznych.

Pewne zastrzeżenia można jednak sformułować pod adresem warstwy językowej w aspekcie stylistycznym – fragmenty pracy zawierają okazjonalne powtórzenia oraz miejscami wymagają wygładzenia konstrukcji zdań. Nie wpływa to istotnie na czytelność wyводу, niemniej w przypadku planowanej publikacji monograficznej wskazana byłaby dodatkowa redakcja językowa, mająca na celu zwiększenie płynności narracji oraz eliminację powtórzeń i redundancji leksykalnych. Uwzględnienie tych poprawek

pozwoliłoby lepiej wyeksponować merytoryczne walory dysertacji oraz ułatwić jej odbiór szerszemu gronu czytelników.

Konkluzja

Przeprowadzone przez mgr Żanetę Zajac badania dostarczyły wyników, które należy uznać za wartościowe pod względem naukowym i merytorycznym. Wytoczony przez autorkę cel badawczy został skutecznie zrealizowany, a osiągnięte rezultaty stanowią istotny wkład w poszerzenie wiedzy w dziedzinie nauk o bezpieczeństwie, szczególnie w kontekście ochrony danych osobowych w administracji samorządowej. Oryginalność i poziom merytoryczny pracy są znaczącymi walorami dysertacji, a jej wyniki wnoszą nowe i przydatne spostrzeżenia do aktualnych dyskusji naukowych w tym obszarze. Badania doktorantki nie tylko uzupełniają istniejący stan wiedzy, ale również stanowią cenny wkład dla dalszych analiz, zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym, w zakresie implementacji rozwiązań związanych z przeciwdziałaniem epidemii.

Podsumowując recenzję, stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Żanety Zajac – Działania wybranych podmiotów systemu bezpieczeństwa narodowego w Polsce w przeciwdziałaniu skutkom pandemii Covid-19 w latach 2020-2022 napisana pod kierunkiem dr hab. Przemysław Wywiat, prof. UKEN na Uniwersytecie im. Komisji Edukacji Narodowej w Instytucie Bezpieczeństwa i Informatyki stanowi oryginalny i nowatorski utwór naukowy, w którym potwierdzona została ogólna wiedza teoretyczna doktorantki z zakresu nauk bezpieczeństwa. Wyczerpuje to wymagania wymogi art.187 ust.1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stąd też ostateczna konkluzja jest pozytywna. Wnioskuje o dopuszczenie doktorantki mgr Żanety Zajac do kolejnych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora.

dr hab. inż. Piotr Kwiatkiewicz, prof. UAM